

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

MOTIVACIJA, ŠOLA, UČENJE IN NAJSTNIK

RAZISKOVALNA NALOGA

AVTORICA:

Ava Boštjančič, 7. B

MENTOR:

Simona Šarlah

LEKTORICA

Amalija Kožuh

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2016

Osnovna šola Vojnik

MOTIVACIJA, ŠOLA, UČENJE IN NAJSTNIK

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorica:

Ava Boštjančič, 7. b

Mentorica:

Simona Šarlah

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2016

Vsebina

1	UVOD.....	8
1.1	Namen naloge	8
1.2	Hipoteze	9
2	TEORETIČNI DEL	10
2.1	Kaj je motivacija?	10
2.2	Vrste motivacije	11
2.2.1	Zunanja motivacija	11
2.2.2	Notranja motivacija.....	12
2.3	Učna motivacija.....	12
2.3.1	Pomanjkanje učne motivacije	13
3	EMPIRIČNI DEL	14
3.1	Predmet raziskave.....	14
3.2	Cilji raziskave	14
3.3	Metode dela.....	15
3.3.1	Anketni vprašalnik.....	15
3.3.2	Izvedba intervjuja.....	16
3.4	Opis vzorca	19
4	ANALIZA PODATKOV	21
5	RAZPRAVA	31
6	ZAKLJUČEK.....	33
7	VIRI	34
	ZAHVALA	35
	PRILOGA	36

KAZALO SLIK

Slika 1: Viri motivacije in prehodi med zunanjo in notranjo učno motivacijo ...11

Slika 2: Opravljanje intervjuja z dr. Mojco Juriševič (avtor: Ava Boštjančič) ..16

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razlike med razredi glede na vrednote	26
---	----

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Število anketirancev po spolu	19
Graf 2: Razdelitev anketirancev po razredih	20
Graf 3: Odziv učencev na spodrseljaj povprečnega učenca	21
Graf 4: Odziv učencev na spodrseljaj odličnega učenca	22
Graf 5: Izbira srednje šole	23
Graf 6: Izbira poklica	24
Graf 7 :Vrednote kot motivacija	25
Graf 8: Razlogi za učenje	28
Graf 9: Prisotnost kazni in nagrade pri učnem uspehu	29

Osnovna šola Vojnik

Prušnikova 14

3212 Vojnik

Naslov raziskovalne naloge: *Motivacija, šola, učenje in najstnik*

Avtorica: Ava Boštjančič

Mentorica: Simona Šarlah

V svoji drugi raziskovalni nalogi sem se dotaknila področja psihologije. Vsakodnevno v šoli poslušam tarnanja svojih prijateljev, kako naporno je sestiti za mizo in se učiti. Prijatelji se sprašujejo, zakaj se je treba učiti, če živimo v času interneta. Včasih se tudi ponorčujejo, da »stric Google« vse ve. Posledično so njihovi starši nezadovoljni, morda tudi sitni, saj želijo le, da bi njihovi otroci imeli lep učni uspeh in bo s tem vse rešeno. Stiska prijateljev je razlog moje raziskovalne naloge. V empiričnem delu sem zbrala rezultate anketnih vprašalnikov in intervjuja z gospo Mojco Juriševič ter jih analizirala. Z rezultati sem bila zadovoljna, čeprav sem dve od štirih hipotez ovrgla. Rezultati so pokazali, da vrstniki radi spodbujajo svoje sošolce/-ke s povprečnim učnim uspehom, težje odličnjake. Med drugim se učenci zadnje triade trudijo za boljši učni uspeh zaradi lastne notranje motivacije in manj zaradi zunanje. Izkazalo pa se je tudi, da najstniki na splošno niso tako zbegani glede poklica, saj imajo že po večini izbrano želeno srednjo šolo. Tu sem se osredotočila predvsem na osmošolce, saj me je presenetilo dejstvo, da se jih veliko udeleži informativnih dni leto dni prej. So pa učenci priznali, da je prisotna tudi kakšna nagrada ob lepem uspehu ali pa graja ob spodrsrljaju pri ocenah. Rezultati anketnega vprašalnika so me pozitivno presenetili in prepričana sem, da so njihovi strahovi popolnoma odveč.

Ključne besede: najstnik, šola, učenje, motivacija, učna motivacija

1 UVOD

Anita Woolfolk v svoji knjigi *Pedagoška psihologija* navaja, da je motivacija »notranje stanje, ki izzove, usmerja in vzdržuje vedenje« (Woolfolk, 2002: 318).

Sama si motivacijo razlagam tako, da je to proces, ki se dogaja v nas in nas pripravi k dejavnosti oziroma k opravljanju neke dejavnosti. Veliko ljudi sploh ne razmišlja o tem, kako so motivirani, ali je njihova motivacija prava ali izhaja iz napačnih razlogov. Vsak lažje preprosto naredi, kar mora ali pa, ker si to želi oziroma hoče. Za lažje razumevanje naj predstavim dva primera:

- ~ Mama mora skuhati kosilo. Lahko pripravi nekaj na hitro (torej kuha zaradi obveze) ali pa lahko gre v trgovino, nakupi kvalitetna živila in se resnično potruzi pri pripravi kosila (to je njen interes ali pa želi le najboljše za svojo družino).
- ~ Tina mora na trening. Tja hodi, ker je sama tako hotela, zato se zares potruzi in da vedno vse od sebe (motivacija je notranja, interes).

Seveda je primerov ogromno, saj je motivacija del našega vsakdana in če malo pomislimo, ugotovimo, da smo del takšnih primerov tudi sami.

1.1 Namen naloge

Tudi letos sem se odločila podati na pot raziskovanja. Sem sedmošolka in v obdobju, ko veliko pozornosti namenjam sebi. Tudi s sovrstniki ni nič drugače. Zazrla sem se po razredu in se spomnila vseh pripovedovanj prijateljic, kako nepomembno je učenje in še naporno je. Utrnila se mi je ideja o raziskovanju učne motivacije in najstnikov v šoli. Če povzamem, je namen te naloge spoznati situacijo mojih sovrstnikov, spoznati njihova razmišljanja ter bralcu približati svet najstnikov. Postavila sem si hipoteze in se odločila za raziskovalne metode.

Učna motivacija je obojestransko vedno prisotna, zato me je zanimalo, katera motivacija prevladuje na naši šoli v zadnji triadi. Sama verjamem, da je to zunanja. Najbolj so mojo pozornost pritegnili osmošolci. Zdi se mi, da so še

negotovi in nimajo izbrane srednje šole. Pozornost sem namenila tudi vprašanju, kdo je najstniku bližje, starš ali sovrstnik. Osebno menim, da vrstniki sovrstniku dajejo pozitivne spodbude ob različnih spodrslijah v šoli prej kot starši, ki nenehno izvajajo negativen pritisk na svoje otroke – učence.

V ta namen se je z menoj pogovarjala in mi olajšala raziskovanje tudi gospa Mojca Juriševič, izredna profesorica za področje pedagoške psihologije na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

Na osnovi svojih raziskovalnih vprašanj sem načrtovala eksperimentalno delo in oblikovala hipoteze.

1.2 Hipoteze

Oblikovala sem štiri hipoteze, na podlagi katerih sem kasneje tudi načrtovala raziskovalno delo:

1. Vrstniki nudijo pozitivno spodbudo povprečnim učencem, sovrstnikom, odličnjakom pa se v primeru neuspeha pogosto posmehujejo.
2. Vsaj polovica osmošolcev še nima izbrane zelene srednje šole.
3. Med prisotnostjo obeh motivacij je pritisk zunanje motivacije večji oziroma večkrat prisoten.
4. Več kot 50 % staršev motivira svoje otroke s pritiskom in prisilo (nagrada in kazen).

2 TEORETIČNI DEL

Vsi ljudje si po naravi prizadevajo po znanju.

(Aristotel)

2.1 Kaj je motivacija?

Starši, učitelji in učenci se bolj ali manj zavedajo, da je za uspešno učenje potrebna motivacija. Včasih ni dovolj, da se znamo učiti, ampak tudi, ali znamo energijo usmeriti v doseganje zastavljenih ciljev. Vendar med sovrstniki znova in znova naletim na odpor do učenja, dolgočasenja med šolskimi urami in nezainteresiranosti za šolo sploh. Sprašujem se, kdaj učenci izgubimo voljo do učenja. Zakaj nas predmet dolgočasi? So kriva suhoparna predavanja učiteljev? Morda učilnica kot učni prostor? V čem je skrivnost učitelja, ki zna pritegniti našo pozornost? Zakaj imamo željo po izostanku od pouka? Še vrsto vprašanj se mi poraja v mislih.

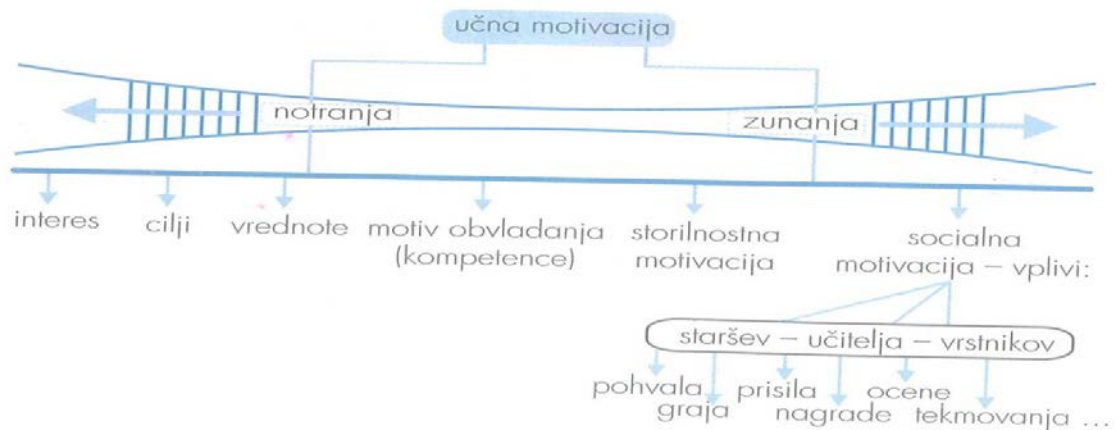
Motivacija je skupen pojem za vse vrste motivacij v učni situaciji; obsega vse, kar daje (od zunaj ali od znotraj) pobude za učenje, ga usmerja, mu določa intenzivnost, trajanje in kakovost. Kognitivistična opredelitev motivacije posebej poudarja, da je to stanje spoznavnega in čustvenega vzburjenja, ki vodi do zavestne odločitve za ravnanje (učenje) in sproži obdobje vztrajnega intelektualnega in fizičnega napora, da bi dosegli zastavljene cilje (Marentič Požarnik, 2000: 184).

Učencev ne morem nikoli ničesar naučiti, ponudim jim lahko samo priložnost za učenje.

(Carl Rogers)

2.2 Vrste motivacije

Motivacijsko spodbudo oz. motiviranost delimo na notranjo in zunanjo motivacijo glede na to, od kod prihaja in kdo jo izvaja, razvija ali spodbuja in veča.

Slika 1: Viri motivacije in prehodi med zunanjo in notranjo učno motivacijo

(vir: Marentič Požarnik, 2000: 189)

2.2.1 Zunanja motivacija

O zunanji motivaciji govorimo, kadar se učimo zaradi zunanjih posledic, ki niso nujen sestavni del učenja; kadar cilj ni v dejavnosti, ampak zunaj nje, v določeni posledici, je definirano v učbeniku psihologije *Psihologija učenja in pouka* (Marentič Požarnik, 2000: 188). Potemtakem je učenje sredstvo za pridobivanje pohval, materialnih nagrad, izognitev negativnih posledic, kot so graja, grožnje staršev, da bodo otroku ukinili profil na socialnem omrežju ... Taka motivacija je le v redkih primerih trajna, saj v trenutku, ko zunanji pritisk upade ali izgine, ni več potrebe po učenju z vidika najstnikov.

Tako kot je prisilno hranjenje škodljivo, učenje brez veselja krni spomin, zato v njem ne ostane nič.

(Leonardo Da Vinci)

2.2.2 Notranja motivacija

Pri tej vrsti motivacije se motiviranost razvije iz dejavnosti same, večja pa se iz posameznika, ki to dejavnost opravlja. Rezultat tukaj ni ključen, ker je opravljanje te motivacije zadovoljstvo, ki je najpomembnejše. Dobra plat notranje motivacije je, da je trajna, saj učenec vztraja zaradi lastnega užitka, brez zunanje sile. Užitek je potlej vedno prisoten in tudi dejavnost je kvalitetnejša, rezultati so opazno boljši, odkrivajo se novi interesi, širijo stari, vse je spontano in ustvarjalno (Marentič Požarnik, 2000).

Začetek poti upeha vseh velikih ljudi je bila notranja motivacija. Že nekaj časa občudujem Alberta Einsteina. Večkrat za motivacijo prebiram tudi njegov življenjepis. Tudi njega je gnala notranja motivacija po raziskovanju neznanega. Svoja spoznanja je nadgrajeval z zanimanjem, ki ga ni nikoli izgubil.

Njegovo življenjsko delo in dosežki so dokaz, da je notranja motivacija res zelo pomembna in jo je potrebno spodbujati – nikoli ne veš, kdaj te lahko osreči.

2.3 Učna motivacija

Vsi se zavedamo, da je za vsako naše dejanje potrebna motivacija. Za učence je najpomembnejša učna motivacija, saj je učenje del njihovega vsakdana. Vsi ljudje, tudi odrasli, imamo vsaj nekaj učne motivacije, saj se vse življenje učimo. Učitelji se vsakodnevno spopadajo s tem, kako pripraviti učenca, da se bo (rad) učil. Motivacija je zelo pomembna za uspešno učenje, saj niso le tehnike učenja tiste, ki bodo prinesle uspeh, ampak predvsem motivacija vpliva na to, koliko energije je učenec pripravljen vložiti v učenje ali v iskanje učne tehnike, ki mu najbolj leži.

Barica Marentič Požarnik v svoji knjigi *Psihologija učenja in pouka* govori o tem, kako učitelji pogosto ne zaznajo več učne motivacije pri učencih in o tem, da se učijo le še pod prisilo in za ocene. Nadalje ugotavlja, da nekateri učitelji neradi pohvalijo svoje učence, saj bi se le-ti lahko prevzeli. Prav tako učitelji menijo, da

slabšim učencem graja ne pomeni nič (Marentič Požarnik, 2000). Če povzamem, je najti motivacijo v posameznih učencih velik uspeh, vendar nekaterim učiteljem to tudi uspe. Predvsem takrat, ko ta motivacija traja celo šolsko leto ali celo dlje.

Učna motivacija je pri vsakomer različna, a ima jo vsak, ki se znajde v učnem položaju. Kako kakovostna, intenzivna je in kako dolgo traja, je odvisno od pobude oziroma od moči posamezne motivacije (Marentič Požarnik, 2000). Torej je motivacija odvisna od lastnih interesov, osebnih ciljev posameznika, radovednosti, samostojnosti učenca in tudi od načina poučevanja učitelja (zahtevnost nalog, privlačnost le-teh, primerjave z vsakdanjim življenjem).

2.3.1 Pomanjkanje učne motivacije

O pomanjkanju učne motivacije lahko govorimo takrat, ko se učenci lotevajo učenja neradi, pod prisilo, med poukom ne poslušajo, klepetajo, niso miselno prisotni, se izmikajo dolžnostim in se potuhnejo med šolskimi klopmi (Marentič Požarnik, 2000). Po zdajšnjih ugotovitvah, da sta obe vrsti motivacije (zunanja in notranja) zmeraj prisotni, lahko rečemo, da gre pri pomanjkanju učne motivacije predvsem za preseganje zunanje motivacije nad notranjo. Ker prisilo po navadi izvajajo starši in učitelji (kar prikazuje tudi slika 1), lahko govorimo o prisili kot zunanji motivaciji.

3 EMPIRIČNI DEL

Če A pomeni uspeh v življenju, potem je $A=x+y+z$. Delo je x , igra je y in z je držanje jezika za zobmi.

(Albert Einstein)

3.1 Predmet raziskave

Motivacija učencev je bila skozi zgodovino predmet številnih preučevanj. Tudi sama sem se odločila, da bo moj predmet raziskave učna motivacija učencev zadnje triade OŠ Vojnik. Zanimalo me je, ali na njihov trud in učni uspeh vplivata zunanja ali notranja motivacija. V nadaljevanju pa, kako sta obe vrsti motivacij povezani z vrednotami, kot so znanje, denar, ljubezen, prijateljstvo itd. Zanimalo me je tudi, ali morda graja zmanjšuje njihovo motivacijo za trud v šoli.

3.2 Cilji raziskave

Cilj raziskave je bil ugotoviti, kakšna je učna motivacija učencev zadnje triade OŠ Vojnik ter odnos učenec – starši in učenec – sovrstnik. Zanimalo me je tudi, ali osmošolci v tem obdobju že vedo, katero srednjo šolo izbrati. Med raziskovanjem sem želela pridobiti čim več informacij na izbrano temo strokovnjakinje s tega področja dr. Mojce Juriševič.

Vzporedno pa je moja pozornost pritegnila besedna zveza *kazen staršev*. V literaturi, ki sem jo prebirala, ima negativen prizvok, saj je razumljena kot grožnja. Želela sem izvedeti, ali grožnje staršev vplivajo na motivacijo sovrstnikov.

3.3 Metode dela

Ko sem se odločila za naslov raziskovalne naloge, je sledilo načrtovanje dela in poteka raziskovalne naloge. Začela sem z branjem različne literature, povezane s temo raziskovanja, in opravila intervju z gospo dr. Mojco Juriševič¹ na Pedagoški fakulteti v Ljubljani.

Načrtovanje eksperimentalnega dela je potekalo na osnovi prej postavljenih hipotez. Moje eksperimentalno delo je vključevalo metodi anketiranja in izvajanja intervjuja. Anketo sem izvedla v zadnji triadi Osnovne šole Vojnik, torej med učenci sedmih, osmih in devetih razredov.

Ob koncu eksperimentalnega dela sem vse podatke zbrala, razčlenila in analizirala.

V nadaljevanju sem dobljene podatke vnesla v numerično tabelo in narisala grafe za lažjo predstavitev.

3.3.1 Anketni vprašalnik

Anketni vprašalnik je sestavljalo 11 vprašanj, ki so bila zaprtega tipa, le deveto in deseto je bilo delno zaprtega tipa. Z vprašanji sem poskušala potrditi ali zavreči svoje hipoteze. Prvi dve vprašanji sta bili demografski (spol in razred anketirancev). Tretje in četrto vprašanje se je nanašalo na prvo hipotezo (sovrstniki spodbujajo povprečnega učenca ob učnem spodrsaljaju). Drugo hipotezo, ki se sicer nanaša samo na osmošolce, sem poskušala potrditi s petim vprašanjem. Prisotnost zunanje in notranje motivacije pa sem preverjala z vprašanji 6, 7, 8, 9 in 10. Četrto hipotezo sem poskušala potrditi z vprašanjema 10 in 11.

---

¹ Dr. Mojca Juriševič je izredna profesorica za področje pedagoške psihologije na Oddelku za temeljni pedagoški študij. Je predstojnica Centra za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti učencev na PeF UL. Je avtorica mnogih raziskav o motivaciji učencev osnovne šole.

Zaradi površnega branja navodil ankete sem morala kar nekaj anket zavreči, ker so bile le-te neuporabne. Moje vodilo pri delu je bilo, da je anketiranje uspešno le, če bodo odgovori sovrstnikov iskreni.

3.3.1.1 Izvajanje anketiranja

Anketirala sem učence vseh razredov zadnje triade OŠ Vojnik s pomočjo anketnega vprašalnika (glejte prilogo). Sestavili sva ga skupaj z mentorico raziskovalne naloge. Izvajala sem ga v dopoldanskem času pouka, pri urah nemščine. Za izpolnjevanje vprašalnika so učenci porabili 10 minut.

3.3.2 Izvedba intervjuja

Med prebiranjem različne literature sem se začela zanimati za literaturo avtorice dr. Mojce Juriševič. Odločila sem se, da jo bom obiskala in ji postavila nekaj vprašanj v zvezi z motivacijo učencev.

Slika 2: Opravljanje intervjuja z dr. Mojco Juriševič (avtor: Ava Boštjančič)

Najprej sem z njo stopila v kontakt preko elektronske pošte. Začeli sva si dopisovati in vprašala sem jo, če bi lahko z njo osebno izvedla intervju. Tega sva opravili na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Natančno je odgovarjala na zastavljena vprašanja in tako sem izvedela vse, kar sem želela.

1. vprašanje: Zakaj raziskujete motivacijo otrok? Kaj vas je k tej temi pritegnilo? Zakaj ste svoje življenje posvetili temu?

Mojca Juriševič: To je kompleksno vprašanje. Torej, jaz sem po naravi zelo radoveden človek. Ko sem bila v šoli zaradi radovednosti ne samo pohvaljena, ampak tudi grajana, sem se začela spraševati, kaj je z mano narobe, da sem grajana zaradi svoje radovednosti in zanimanja. Študirala sem tudi psihologijo in v svoji magistrski nalogi sem začela raziskovati osebne dejavnike, ki vplivajo na učenje. Torej, kako se počutiš kot učenec, kako to vpliva na tvoje učenje in uspešnost. Temu se reče samopodoba. Ko sem doštudirala, sem ugotovila, da to strašno motivira za učenje. In potem je naslednji korak v mojem raziskovanju motivacija. Na Pedagoški fakulteti predavam psihologijo učenja in sem trdno prepričana, da brez motivacije ni učenja. Kot psihologinja, sodelavka in predavateljica študentom želim približno razumeti, vedeti in pojasniti, kako so bolje motivirani učenci, kako so motivirani učitelji in kaj morajo učitelji narediti, da spodbudijo učence, takrat, ko ti niso motivirani kakovostno za učenje.

2. vprašanje: Kaj so bile vaše prve hipoteze?

Mojca Juriševič: Moje prve hipoteze, ki so se izkazale za dobre, niso šle v smer zunanje ali notranje motivacije. Šle so v smer, kaj sestavlja proces motivacije. Danes vemo, da je motivacija psihološki proces, zaradi katerega začnemo nekaj delati. Zanimalo me je, kaj sodeluje pri procesu motivacije. Samopodoba. Bila sem navdušena nad odkritjem. Kaj pa še poleg samopodobe prispeva k temu, da smo motivirani? To me je gnalo.

3. vprašanje: Večina dosedanjih raziskav temelji na četrtošolcih. Zakaj?

Mojca Juriševič: Vem, da je v svetu največ raziskav narejenih na študentih in na srednješolcih, ker je to najbolj verjetno, da se bo kaj pokazalo. Oni so že eno svojo učno pot dali skozi, zato imajo veliko izkušenj in oblikovano svojo motivacijo.

Odločila sem se za raziskavo v osnovni šoli na četrtošolcih, ker me je zanimalo, kje so izvori motivacije in kako bi lahko to motivacijo razumeli. Populacija se mi je zdela primerna, ker se v prvih treh letih šolanja oblikujejo naša osnovna motivacija, samopodoba, interesi, cilji ipd. Pomembno je, ali že lahko z neko verjetnostjo ugotovimo v četrtem razredu osnovne šole, ali je kdo motiviran. Zanimivo se mi je zdelo tudi vključiti sedmošolce, ker imajo pred seboj še tri leta, so pa starejši od četrtošolcev. Predpostavila sem, da bodo oni verjetno imeli bolj stabilno strukturo, bolj stabilno motivacijo kot četrtošolci. Na osnovi tega bi podala smernice učiteljem, kaj naj s temi učenci, ki imajo pred seboj še tri leta. Ko delam raziskave, me zanima, da so uporabne in da lahko ima praksa od tega korist. Ta vrsta psihologije, s katero se jaz ukvarjam, je psihologija učenja oziroma pedagoška psihologija. Je znanost, vendar rečemo, da je aplikativna, to pomeni, da mora na nek način nekaj pojasniti, razložiti ali izboljšati v praksi pri učenju.

4. vprašanje: Kaj bi svetovali učitelju v primeru, ko motivacije pri učencu preprosto ne zazna?

To je res težko. To je stanje, ki odseva družbo v celoti. Zaradi tega imamo problem vsi. Mogoče se je v takem trenutku dobro spomniti, kaj je tisto, kar nas vedno motivira na nek način. To so osnovne psihološke potrebe:

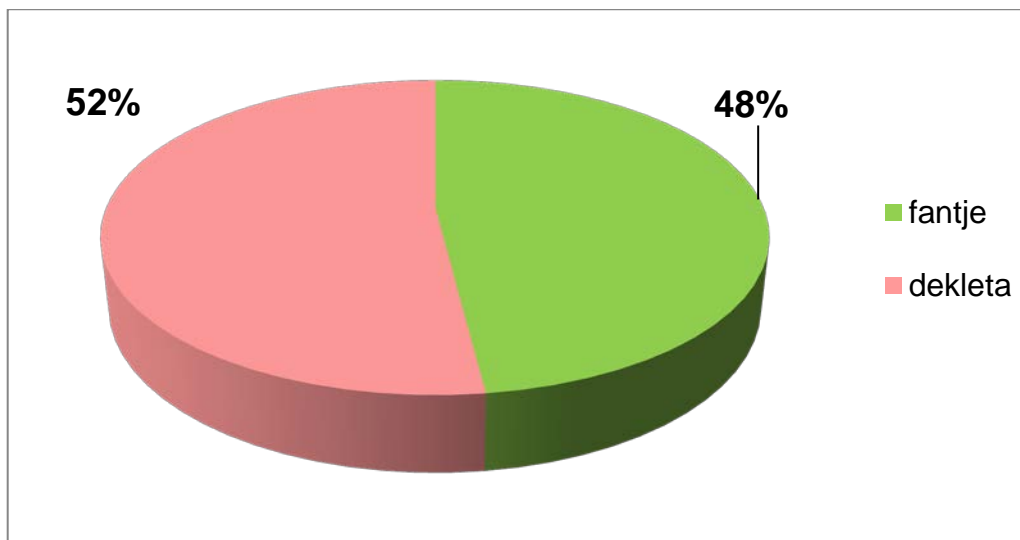
- ~ da imaš občutek, da si samostojen, da se samostojno odločaš, da si svobodno bitje. Ne da ti vedno nekdo reče, kaj moraš narediti;
- ~ ali se počutiš dober na tem področju, vsaj na enem področju, ali ti je to področje pomembno;
- ~ in na koncu, da veš, da nisi sam. Torej da si povezan z nekom, da nekam spadaš, npr. to je moj razred.

V šoli se učimo določenih vsebin, življenje pa je pestro in neznanka. Se pa postavlja vprašanje, ali smo notranje motivirani za tisto, kar se učimo v šoli. Poznam mnogo ljudi, ki so notranje motivirani in uspešni, vendar niso bili odlični učenci v šoli. Vendar ne zato, ker niso zmogli, ampak, ker jih ni nihče naučil, da morajo delati tudi tisto, za kar niso motivirani. K temu moramo prispevati vsi odrasli ljudje. Če nismo prav nič notranje motivirani ali pa če je naša motivacija zelo nizka, potem pa moramo poiskati zunanje razloge, da

delo dokončamo. Prideš v to aktivnost, ker moraš, da ti ne težijo starši, da imaš mir v šoli ipd. Potem pa postopno poskušamo učitelji pripraviti takšno aktivnost, da bo učenec videl, zakaj mu dejavnost koristi. Najboljši motivator je, da najraje počnemo tisto, v čemer smo dobri in bomo tisto nekaj lahko nekoč uporabili. Pojavi se težava pri vzgoji otrok, saj bi radi svojim otrokom zagotovili vse najboljše, predvsem kar nismo sami imeli in kar nam naši starši niso pustili. In potem se velikokrat zgodi, da naši otroci sploh ne razvijejo želja in nekih potreb, ker še preden se potreba pojavi, jo mi že zadovoljimo. To je stvar staršev, kako vzgajamo otroke, da jih nič ne zanima itd.

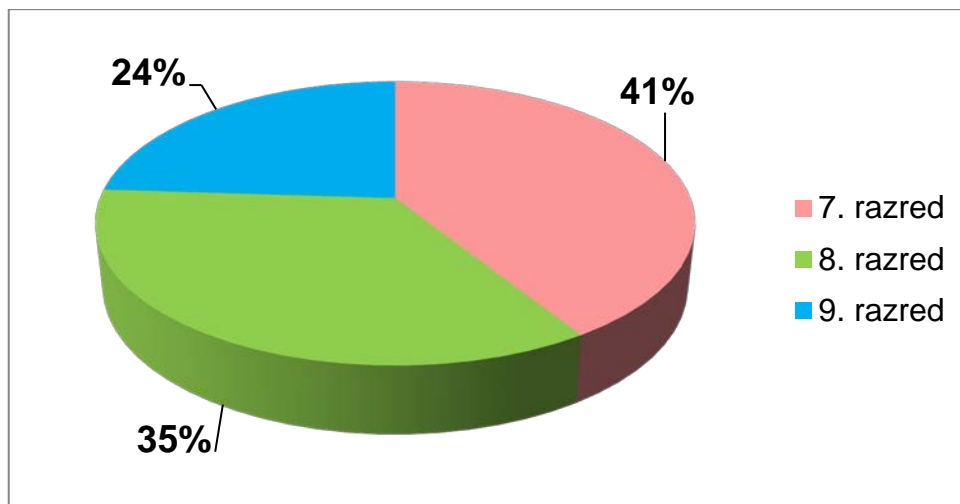
3.4 Opis vzorca

Med anketiranci je bilo 76 deklet in 71 fantov, starih od 12 do 15 let. Med anketiranci so bili moji sošolci, vrstniki in prijatelji.

Graf 1: Število anketirancev po spolu

Iz grafa 1 je razvidno, da prevladujejo dekleta, kar predstavlja 52 % anketirane populacije. Preostali del populacije zavzemajo fantje z 48 %. Razlika med spoloma ni velika, zato menim, da je moj vzorec reprezentativen.

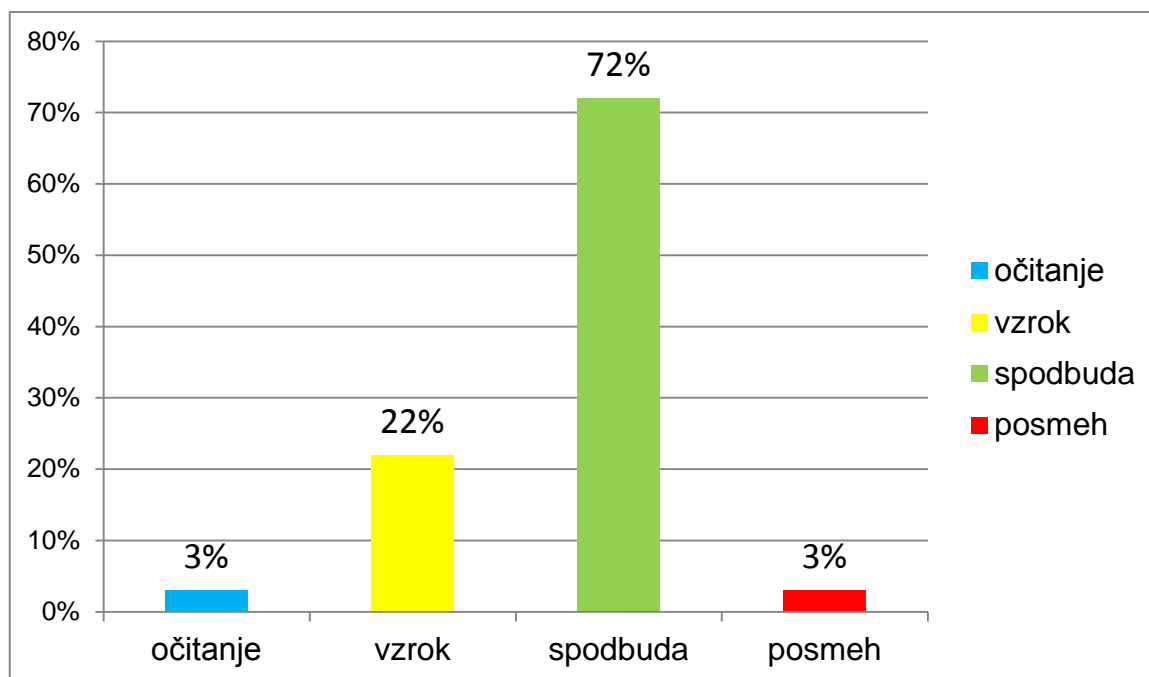
Graf 2: Razdelitev anketirancev po razredih

Kot prikazuje graf 2, je na vprašalnik odgovarjalo največ sedmošolcev (41 %). Osmošolcev je bilo za dobro tretjino, najmanj je bilo devetošolcev (slaba četrtnina), saj je generacija devetošolcev na naši šoli maloštevilna.

4 ANALIZA PODATKOV

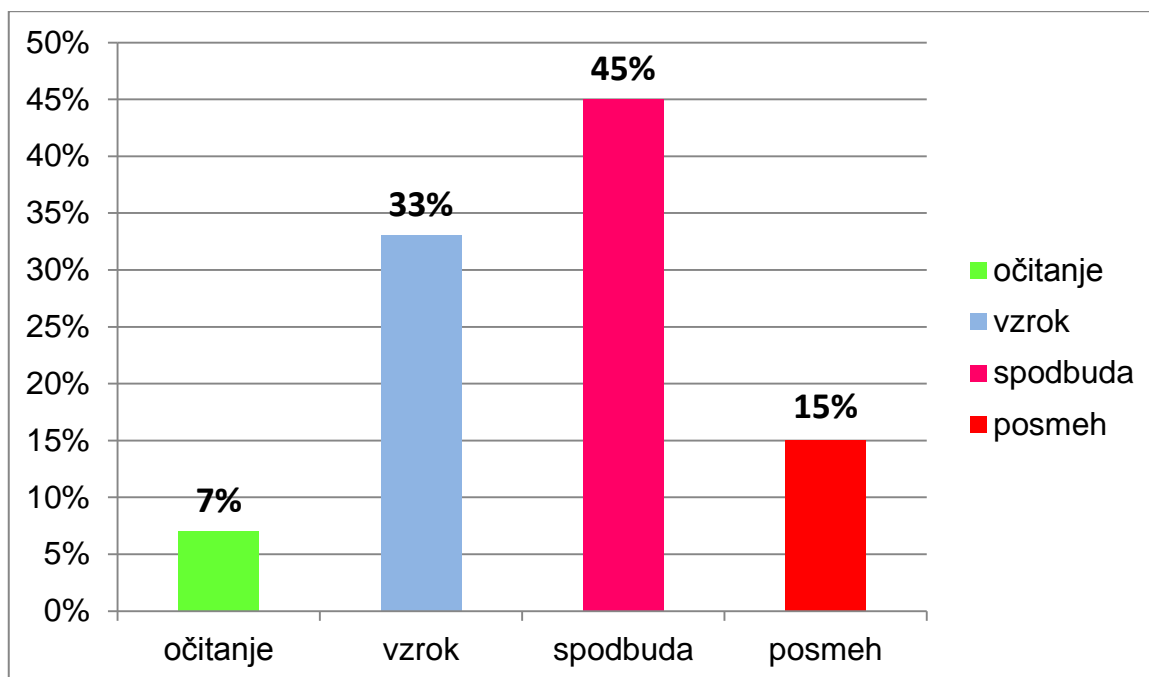
Anketirance sem najprej vprašala, kakšna je njihova reakcija na slabo oceno njihovega sošolca/sošolke. Rezultatov nisem ločila po razredih, ker med njimi ni bistvene razlike. Prikazuje jih graf 3.

Graf 3: Odziv učencev na spodrslijaj povprečnega učenca

Rezultati nam prikazujejo, da učenci zadnje triade osnovne šole v največji meri svoje sovrstnike spodbujajo, kadar le-ti doživijo neuspeh (72 %). Le malo je takšnih, ki sošolcu/sošolki očitajo (3 %), da se je premalo učil/-a ali pa se mu/ji celo posmehujejo (3 %). Dobra petina odgovorov kaže na to, da si učenci želijo izvedeti razlog, zakaj se sošolec ni učil (22 %).

Zanimalo me je tudi, kako odreagirajo, če slabšo oceno dobi nekdo v razredu, ki je sicer navajen dobivati same dobre ocene. Rezultate prikazujem za vse razrede hkrati v grafu 4.

Graf 4: Odziv učencev na spodrsrljaj odličnega učenca

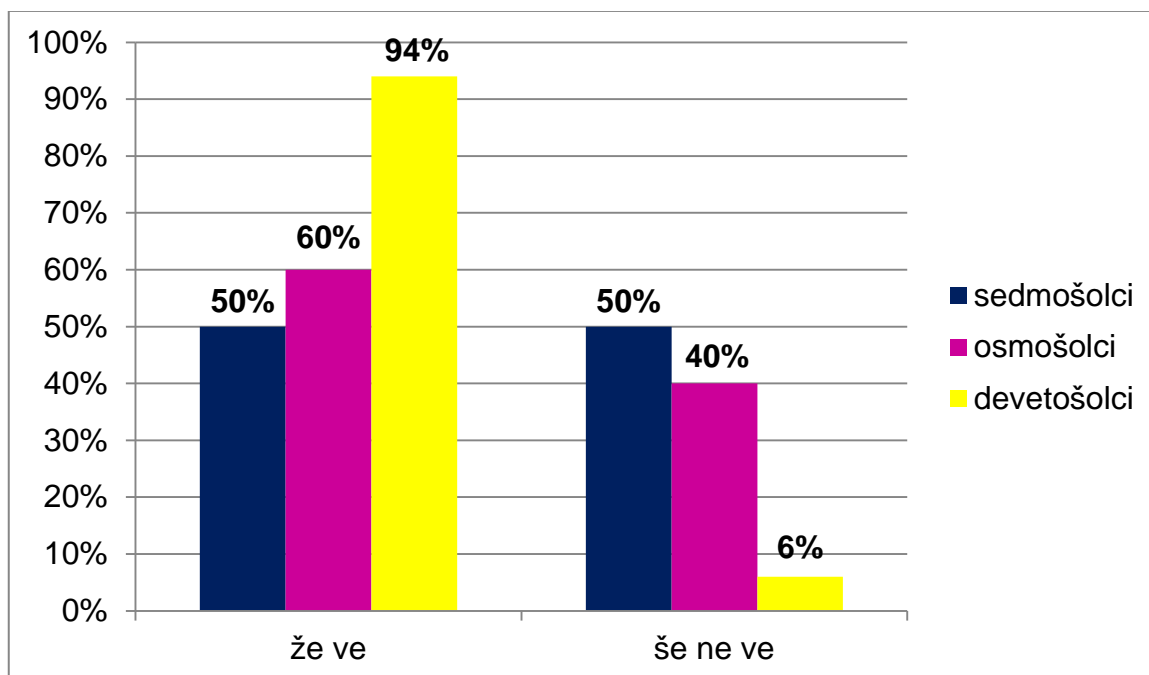
Graf 4 prikazuje stanje v razredu, ko odličen učenec doživi neuspeh. 7 % sošolcev mu očita, zakaj se ni učil, tretjina vseh vprašanih sprašuje po vzroku neuspeha (33 %), le manj kot polovica ga spodbuja (45 %), naj oceno popravi, in kar 15 % vseh vprašanih se mu posmehuje.

Če primerjamo te rezultate z grafom 3, ki prikazuje reakcijo sovrstnikov na neuspeh povprečnega učenca, ugotavljamo, da spodbuda kot zunanja motivacija upade za kar 27 %. Za dobro desetino se poveča zanimanje sošolcev za razlog, zakaj se odličnjak ni pripravil oziroma naučil. Prav tako je iz grafa 4 razvidno, da je posmeh sovrstnikov zaradi neuspeha odličnega učenca 5-krat pogostejši. Poveča se tudi očitanje, zakaj se odličnjak ni več učil (za več kot dvakrat toliko).

Menim, da do teh razlik prihaja zaradi tega, ker odličnjaka vseeno spoštujejo. Opažam pa, da je prisotna privoščljivost sošolcev, saj se kar 15 % sošolcev posmehuje neuspehu sicer uspešnega sovrstnika. Moje osebno mnenje pa je tudi, da bi moralo biti teh odgovorov več, a si ne upajo priznati. Iz osebnih izkušenj v razredu opažam, da je posmehovanja uspešnemu učencu veliko več.

Spodbude je pri uspešnejših učencih precej manj, po mojem mnenju iz istega razloga, saj jim je všeč, da odličen učenec ni tako odličen.

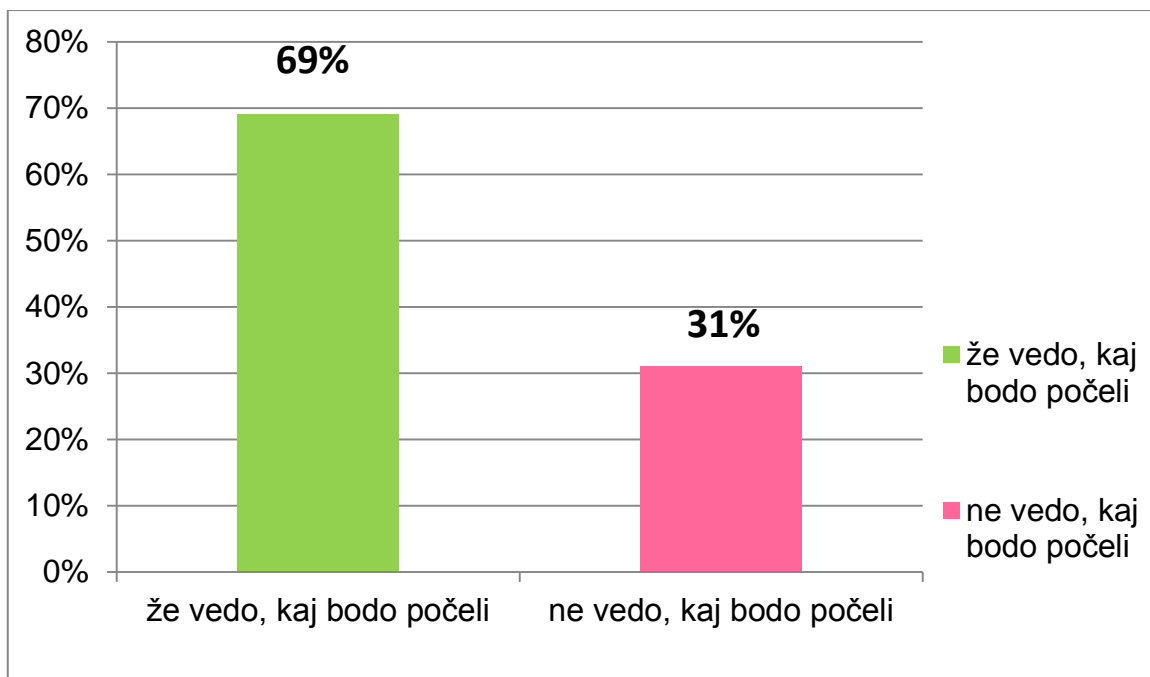
Svojo prvo hipotezo, da vrstniki nudijo pozitivno spodbudo povprečnim učencem oz. sovrstnikom, odličnjakom pa se v primeru neuspeha pogosto posmehujejo, lahko potrdim z grafoma 3 in 4.

Graf 5: Izbira srednje šole

Iz grafa 5 je razvidno, da ima polovica sedmošolcev že izbrano srednjo šolo, kar me ni presenetilo, saj so verjetno na to vprašanje odgovarjali bolj na splošno (na primer, da bodo šli na gimnazijo ali srednjo tehniško ali poklicno šolo, ne vedo pa še točno, katero bodo izbrali), dokončno odločitev pa bodo sprejeli čez dve leti. Večina devetošolcev (94 %) je že odločena o izbiri zelene srednje šole, saj je vpis v le-te že v začetku meseca marca. Kar tri petine osmošolcev (60 %) pa ima načrtano srednješolsko pot. Prav je, da si učenci, ne glede na starost, za izbiro srednje šole vzamejo dovolj časa. Z anketo sem jih hkrati spodbudila k razmišljanju o sebi, o tem, ali se dovolj trudijo in ali so njihove izbire prave. Prava izbira in trud, ki ga bodo vložili v šolanje, bosta močno vplivala na njihovo nadaljnje življenje.

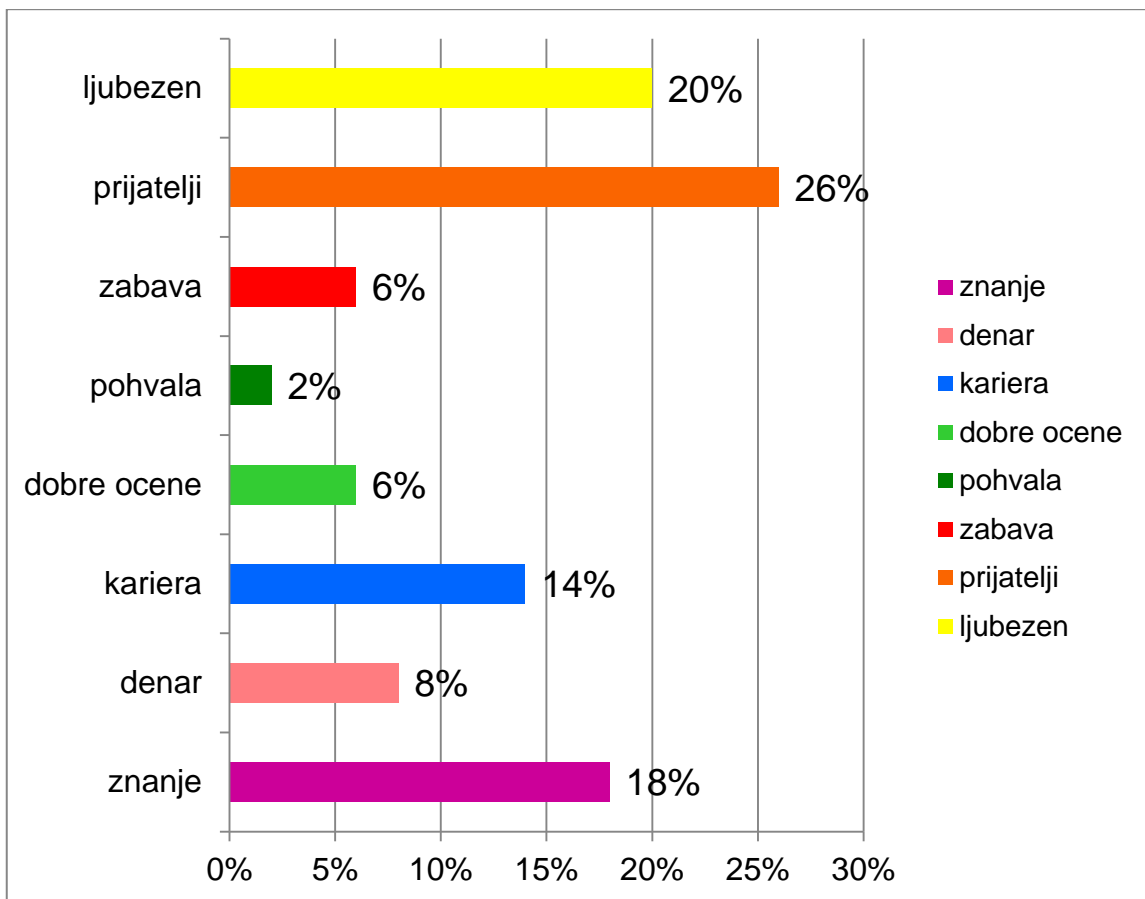
S tem lahko ovržem svojo drugo hipotezo, saj večina (več kot polovica) osmošolcev že ima izbrano zeleno srednjo šolo in začrtano poklicno pot.

Graf 6: Izbira poklica

Iz grafa 6 je razvidno, da kar dobri dve tretjini učencev (69 %) zadnje triade točno vesta, kateri poklic želita opravljati po končanem šolanju. Presenetilo me je, da med generacijami ni velikih razlik, glede na to, da izbira poklica pri učencih ni ravno preprosta naloga. Za poklicno odločitev je zelo pomembno dobro poznavanje sebe. S tega stališča vse tri generacije presenečajo. Iz grafa 6 se da razbrati, da se teh 31 % učencev, ki še nimajo izbranega poklica, odloča med več različnimi interesi. Vsekakor pa poklica in izobrazbe ne moremo enačiti. Izobrazbo učenec pridobi z uspešnim šolanjem, poklic pa se nanaša na delo, ki ga nekdo opravlja. Lahko pa ti izobrazba pomaga do zelenega poklica in graf 6 potrjuje, da se moji anketiranci tega zavedajo.

Graf 7 : Vrednote kot motivacija

Z naslednjim vprašanjem sem želela poiskati vrednote kot motivatorje za učni uspeh učencev oziroma izbiro srednje šole. Vrednote so zame pojmi, ki jih imamo za dobre ali pravilne, saj pomenijo cilje, h katerim vsi težimo. Teh je mnogo, sama pa sem se osredotočila zgolj na ljubezen, prijateljstvo, zabavo, pohvalo, dobre ocene, znanje, kariero in denar. O teh vrednotah poslušamo dnevno v šoli, doma in po medijih. Še vedno na prvem mestu prednjačijo prijatelji kot vrednota, zanje se je odločilo kar 26 % vseh anketiranih. Učence pri življenjskih odločitvah privlači tudi ljubezen kot vrednota, kar v 20 %. Podatka nista presenetljiva, saj smo ljudje bitja, ki brez ljubezni in prijateljstva ne moremo ali nočemo živeti. 18 % anketirancem v življenju veliko pomeni tudi znanje. Pozitivno se mi zdi, da je učencem znanje pomembnejše od ocen, teh je le 6 % anketirancev, saj se je vsakomur že zgodilo, da mu je slab dan prinesel slabo oceno. Presenetljivo pa je, da učencem pohvala ne pomeni kaj dosti, čeprav se mi zdi, da je ena od ključnih zunanjih motivatorjev, saj ti prinaša lažno zadovoljstvo. Teh učencev je le 2 %.

V raziskavi je pojem denar mišljen kot notranji motivator za trud in boljši uspeh učenca. Večina anketirancev je pojem razumela kot: »ko bom velik, bom imel veliko denarja«. Vendar nihče ne ve, na kakšen način bo prišel do njega: ali z izobrazbo ali s poklicem. Zato le 8 % anketirancem denar pomeni življenjsko vrednoto. Kar 14 % pomeni vrednoto kariera, saj jim lahko zasluži denar in prinese slavo. Peščici, 6 % sovrstnikom, pa je vrednota zabava. Zabava je širok pojem, vsekakor pa ni nujno povezana z delom. Učenec, ki je označil zabavo kot vrednoto, mu nista šola in z njo povezano učenje ključnega pomena.

Z zgoraj analiziranim vprašanjem in odgovori sem želela preveriti, katera vrsta motivacije za učenje je najbolj prisotna. Pri tem sem upoštevala, da so znanje, denar in kariera notranji motivatorji, medtem ko so dobre ocene in pohvala zunanji motivatorji. Iz grafa 7 je razvidno, da je notranjih motivatorjev veliko več, kar me je presenetilo, saj imam v vsakdanjem življenju občutek, da so sošolcem in sošolkam pomembnejše ocene kot znanje. Prav tako opažam, da jim ocene pomenijo merilo znanja, kar pa pravzaprav ni res. Merilo znanja so bolj uspehi na različnih tekmovanjih, ki so veliko objektivnejši kot ocenjevanje v šoli.

Večjih odstopanj glede na razred nisem opazila. Največje razlike se pojavijo pri znanju, dobrih ocenah in pohvali, kar prikazuje tabela 1. Znanje kot notranji motivator je v največjem deležu zastopan pri sedmih razredih, medtem ko le-ta do 9. razreda upade za 4 %.

	7. razred		8. razred		9. razred	
	število	delež	število	delež	število	delež
znanje	34	19 %	28	18 %	16	15 %
denar	14	8 %	12	8 %	11	10 %
kariera	26	14 %	19	12 %	16	15 %
dobre ocene	14	8 %	9	6 %	2	2 %
pohvala	5	3 %	1	0,5 %	1	1 %
zabava	8	4 %	11	7 %	9	9 %
prijatelji	47	26 %	42	27 %	27	26 %
ljubezen	32	18 %	34	21,5 %	23	22 %

Tabela 1: Razlike med razredi glede na vrednote

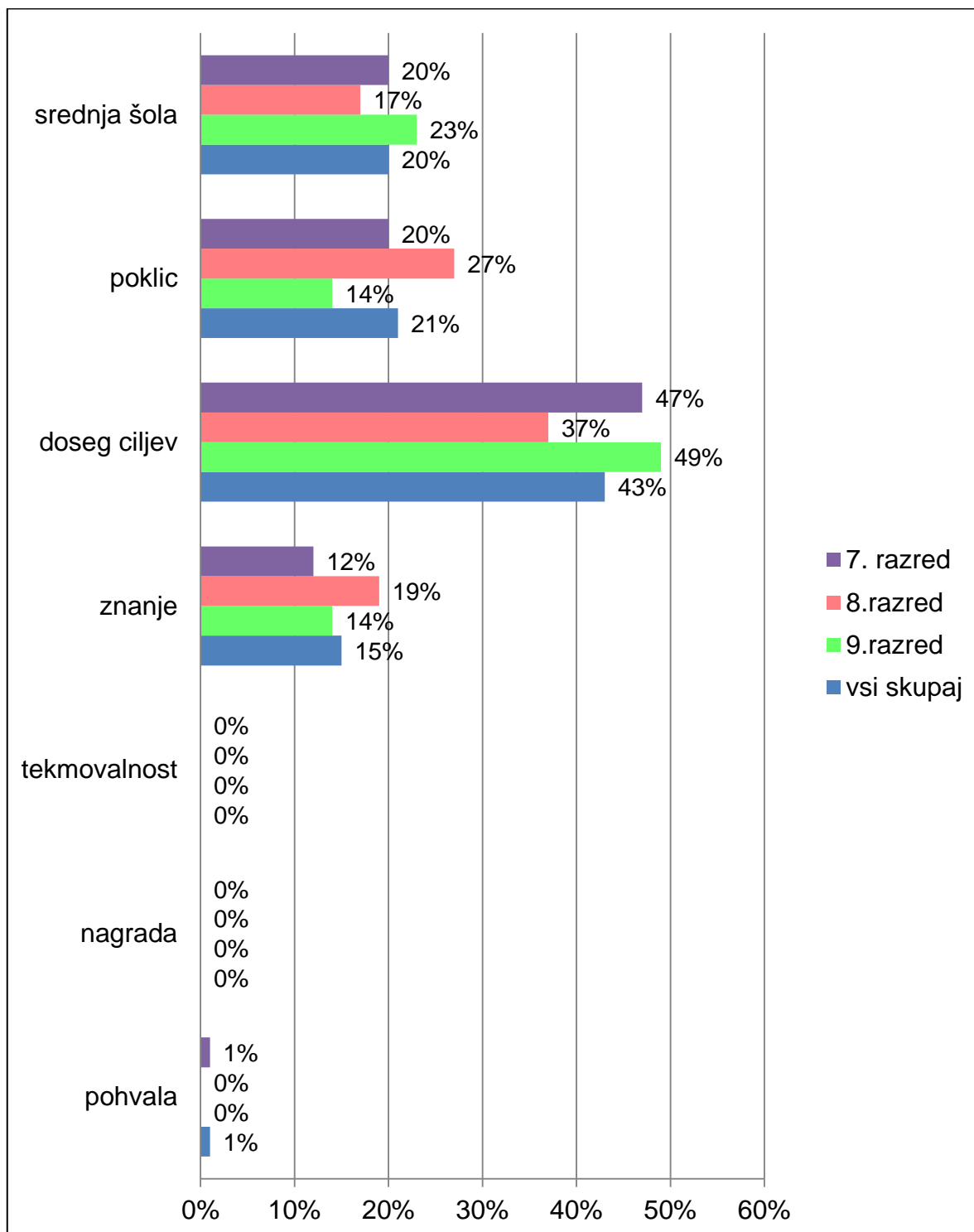
Presenetil me je padajoč odstotek zunanjega motivatorja, dobrih ocen, saj le-te veliko manj pomenijo devetošolcem (razlika med sedmimi in devetimi razredi je 6 %). Tak rezultat lahko potrdim z ugotovitvijo iz teoretičnega dela moje naloge, kjer pišem o tem, da je Barica Marentič Požarnik ugotovila, da ima zunanja motivacija kratkotrajen vpliv, saj v trenutku, ko se zunanji pritisk zmanjša, ni več potrebe po učenju z vidika najstnikov. Menim, da se zunanji vpliv pri devetošolcih ne zmanjša, ampak postanejo manj dovzetni za zunanje pritiske.

Pohvala največ pomeni sedmošolcem, kar dokazuje, da je zunanja motivacija pomembnejša za uspeh v šoli pri mlajših učencih.

Pri osmem vprašanju sem želela ugotoviti, katera vrsta motivacije je bolj prisotna. Iz grafa 8 razberemo, da se slaba polovica učencev (v povprečju vsi trije razredi skupaj 43 %) uči, da bi dosegla zastavljene cilje. Kar je spodbudna informacija, saj je to notranji motivator.

21 % vseh vprašanih se uči zaradi izučitve poklica. Pri tem obstaja tudi možnost, da se učijo in poslušajo samo pri snoveh, za katere predpostavljajo, da jim bodo koristile za poklic. Vendar sem tu v dilemi, ali je ta poklic učenčeva lastna izbira ali izbira njegovih staršev, čeprav starši s poklici ne pritiskajo že tako zgodaj, vsaj tako mislim.

Drugih 20 % učencev pa se trudi za dobre ocene zgolj zaradi točk, potrebnih za vpis v srednje šole. Takoj bi lahko sklepali, da je to zunanji motivator, ampak je možnost, da je to tudi notranji motivator, saj je vpis na srednjo šolo del izobraževanja za poklic. Kakšna motivacija je, lahko vidimo na primeru. Primer zunanje motivacije: Lena je v devetem razredu osnovne šole. Je odličnjakinja, a njene ocene so nastajale iz njene želje, da bi šla na gimnazijo in bila deležna nekega družbenega položaja, ki je za najstnike tako pomemben. Sodelovala je tudi na tekmovanjih, a le tistih, ki so bila potrebna za vpis. Primer notranje motivacije: Špela si je že od nekdaj želela postati učiteljica, že kot majhna je poznala to kot edino igro. Vedela je, da če želi to postati, mora najprej priti na gimnazijo. Tja pa lahko pride z odličnim učenim uspehom in raznimi dosežki na tekmovanjih. Enako se je trudila tudi v gimnaziji. Uspelo ji je priti na Pedagoško fakulteto v Ljubljani. Danes je učiteljica.

Graf 8: Razlogi za učenje

Primerjava med razredi je vidna v grafu 8. Sedmi razred nikjer ne izstopa iz povprečja. Povsod je povprečen v primerjavi z drugima dvema. Je pa presenetljivo, da nekaterim še vedno veliko pomeni pohvala (čeprav le en

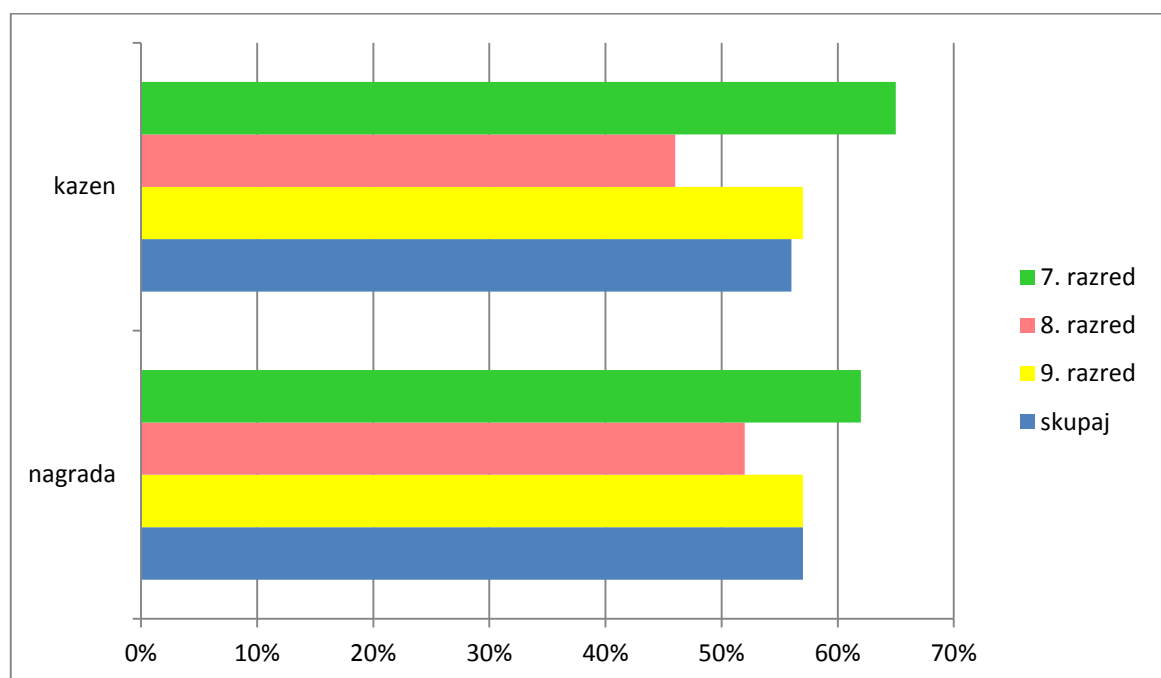
odstotek vseh sedmošolcev). To pa pomeni, da sedmošolci še niso prepričani vase, se še iščejo.

Če povzamem, je iz grafa zelo lepo vidno, da so notranji motivatorji najbolj prisotni, zunanjih je le malo. Devetošolci se učijo predvsem zaradi dosega ciljev oziroma vpisa na srednjo šolo, kar je pričakovan rezultat glede na čas, v katerem se počasi že vpisujejo v srednješolski program. Rezultati so torej pričakovani, saj so devetošolci že bolj usmerjeni v svoj cilj oziroma izbrano srednjo šolo.

Zaradi znanja samega se uči največ osmošolcev (19 %).

Iz dobljenih rezultatov lahko hipotezo 3 ovržem, saj je iz njih jasno videno, da je notranja motivacija veliko večja od zunanje. Pohvala in ocene učencem ne pomenijo toliko kot znanje oziroma še bolj doseganje ciljev v življenju, kamor sodi tudi vpis na srednjo šolo.

Nadalje me je zanimalo, kako pogosto starši svoje otroke nagrajujejo za učni uspeh. Nagrada kot taka je lahko tudi zunanji motivator. Rezultate prikazuje graf 9.

Graf 9: Prisotnost kazni in nagrade pri učnem uspehu

Anketirance sem prosila, naj naštejejo, katerih nagrad so deležni pri lepem učnem uspehu. Največkrat so navedli materialne dobrine: denar, telefon, tehnični izdelki ipd. Navajali pa so tudi, da je nagrada za lep učni uspeh to, da lahko gredo s prijatelji v Celje ali pa na kak izlet s starši (kopališča, vodni parki ipd.).

Naštevali so tudi kazni, ki jih dobijo ob učnem neuspehu: še več učenja, ne smejo iti na trening, odvzem telefonov, internetne povezave ...

Največ se nagrajevanja in kaznovanja poslužujejo starši sedmošolcev, pri čemer pa me je zmotil podatek, da je kazni več kot nagrad (razlika je 3 %). Najmanj staršev se poslužuje nagrajevanja in kaznovanja pri učencih osmih razredov, pri čemer kljub vsemu prednjačijo nagrade za lep učni uspeh (kar pomeni pozitivna zunanja motivacija). Pri devetošolcih razlik med nagrado in kaznijo ni.

S pomočjo dobljenih rezultatov lahko 4. hipotezo potrdim.

5 RAZPRAVA

Rezultati ankete so pokazali, da lahko svojo prvo hipotezo potrdim, saj so učenci pripravljene spodbujati svoje sošolce ob slabši oceni, tako da jo popravijo. To naredi 72 % anketirancev. Zelo malo je takšnih, ki mu to očitajo ali se mu celo posmehujejo.

Hkrati pa drži tudi nadaljevanje hipoteze, saj se potem spodbuda prelevi v posmeh, kadar gre za slabšo oceno odličnjaka. Vendar je slaba polovica anketiranih še vedno pozitivna in ni zavistna.

Pri drugi hipotezi sem se osredotočila predvsem na osmošolce. Tri petine le-teh že ima izbrano zeleno srednjo šolo, kar je zelo spodbudno. S tem podatkom lahko hipotezo, da vsaj polovica osmošolcev še nima izbrane srednje šole, ovržem. Devetošolci ne presenečajo s 94 % pozitivnimi odgovori na isto vprašanje. Sedmošolci presenečajo, saj jih polovica že ve, kako nadaljevati šolanje po končani osnovni šoli.

Zavreči sem morala tudi tretjo hipotezo, in sicer, da je med prisotnostjo obeh motivacij pritisk zunanje večji oziroma je le-ta pogostejša. Rezultati kažejo, da motivacija izvira iz najstnikov samih, ne pa iz okolice. Med pregledovanjem, analiziranjem in primerjanjem podatkov sem ugotovila, da notranjo motivacijo učenca prepogosto kar enačimo s tem, da bo imel same odlične ocene. Ampak ocene niso vedno pomembne za poklic ali področje, ki ga želimo poglobljati. Če si nekdo želi postati naslednji Anže Kopitar, ne potrebuje odličnega uspeha. Potemtakem je pomembno znanje, ki ga pridobi na treningih, tam dobi tudi realno, praktično sliko tega športa. V šoli pa so mu pomembne le učne vsebine na to temo. Prav tako to velja za glasbenike, igralce, pevce, slikarje, plesalce, nogometaše, rokometase ...

Starši postavljajo pogoje in kazni ob slabših učnih dosežkih. Ali lahko to uvrščamo med grožnje? Vse to so teme raznoraznih priporočnikov, knjig in revij. Moja hipoteza, da starši motivirajo svoje otroke s pritiskom in prisilo, sem

štejem kazni in nagrado, se je izkazala za resnično. Zanimivo in nekako pravično je, da starši oceno nagrajujejo kot kaznujejo.

6 ZAKLJUČEK

Ponosna sem na svoj drugi izdelek, ki sem ga ustvarila skupaj s sošolci in prijatelji. Zdi se mi, da sem na novo spoznala svoje vrstnike, saj se o naši življenjski poti nikoli ne pogovarjamo ali pa samo površno.

Prepričana sem, da sem marsikoga spodbudila k razmišljanju o sebi, svojih željah in ciljih. Verjetno tudi o odnosu, ki ga imajo s starši doma. Verjamem, da se bo tudi kakšna zunanja motivacija posameznikov spremenila v notranjo in jim lepšala vsakdan.

7 VIRI

---

1. Marentič Požarnik, B., 2000: Psihologija učenja in pouka. Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana.
2. Juriševič, M., 2006: Učna motivacija in razlike med učenci. Pedagoška fakulteta. Ljubljana.
3. Woolfolk, A., 2002: Pedagoška psihologija. Educy, Ljubljana.
4. Braconnier, A., 2001: Kako razumeti mladostnika: priročnik za starše otrok, starih od 10 do 25 let. Učila, Ljubljana.

ZAHVALA

Na začetku bi se najprej rada zahvalila svoji mentorici gospe Simoni Šarlah, ki me je spodbujala, vedno bila na razpolago in mi pokazala nov, zahtevnejši, boljši način raziskovanja. Najlepša hvala tudi gospe profesorici Mojci Juriševič, ki mi je pojasnila pomen učne motivacije tudi z vidika prakse. Del zahvale gre tudi osebi, ki je bralcu nevidna, to je koordinatorica naše šole za raziskovalno dejavnost, gospa Rebeka Žagar, ki nam vedno zna prisluhniti. Najlepša hvala tudi lektorici gospe Amaliji Kožuh za trud in čas.

Zahvaljujem se tudi svoji družini, ki mi venomer stoji ob strani. Hvala tudi vsem anketirancev za njihov trud in čas, hvaležna sem pa tudi učiteljem naše šole, ker sem zaradi vas spoznala, da me ta dejavnost veseli. Hvala tudi vsem prijateljem, predvsem tistim, ki so mi še posebej blizu, za idejo raziskovanja.

PRILOGA

Vzorec ankete Učna motivacija učencev zadnje triade.

Sem Ava Boštjančič, učenka 7. razreda, in pripravljam raziskovalno nalogo na temo motivacije za učenje.

Prosim, da izpolniš spodnji anketni vprašalnik. Pri vsakem vprašanju lahko obkrožiš samo en odgovor. Pravilnih in napačnih odgovorov ni. Pazi, da obkrožiš svoj odgovor pri vsaki trditvi. Prosim, odgovarjaj tako, kot si ti resnično misliš in ne tako, kot misliš, da od tebe pričakujejo drugi!

Anketa je popolnoma anonimna.

1. **Spol:**
- a) ženski
  - b) moški

2. **Kateri razred obiskuješ?**

- a) 7. razred
- b) 8. razred
- c) 9. razred

3. **Zagotovo je kdo od tvojih sošolcev/sošolk že kdaj dobil zelo slabo oceno. Kako ste na to odreagirali v razredu?**

- a) Očitali smo mu/ji, da se je premalo učil/-a.
- b) Vprašali smo ga/jo, zakaj se ni učil/-a.
- c) Spodbudili smo ga/jo, naj oceno popravi.
- d) Posmehovali smo se mu/ji.

4. V vsakem razredu je kakšen odličnjak/odličnjakinja. Kaj se zgodi, če le-ta dobi slabšo oceno?

- a) Očitali smo mu/ji, da se je premalo učil/-a.
- b) Vprašali smo ga/jo, zakaj se ni učil/-a.
- c) Spodbudili smo ga/jo, naj oceno popravi.
- d) Posmehovali smo se mu/ji.

5. Že veš, na katero srednjo šolo bi se rad/-a vpisal/-a?

- a) da
- b) ne

6. Ali že veš, kateri poklic si želiš v življenju opravljati?

- a) da
- b) ne

7. V spodnji tabeli s križcem X označi, katere stvari ti v življenju največ pomenijo. Označi največ TRI.

znanje	denar	karijera	dobre ocene	pohvala	zabava	prijatelji	ljubezen

8. Moj razlog za učenje je: (Obkroži eno trditev.)

- a) Da me bo kdo pohvalil.
- b) Da bom dobil/-a nekaj v zameno od staršev.
- c) Da bi bil/-a najboljši/-a v razredu.
- d) Da bi nekaj znal/-a.
- e) Da bi dosegel/-a svoje cilje.
- f) Izšolati se za poklic.
- g) Imeti pogoje, točke za srednjo šolo.

9. Si že kdaj dobil/-a za lep učni uspeh in trud nagrado od staršev?

- a) da (napiši, kaj _____)
- b) ne

10. Ali te starši kdaj za slabši učni uspeh kaznujejo ali postavijo pogoje?

- a) da (napiši, kako _____)
- b) ne

11. Ali starši svoje grožnje tudi uresničijo?

- a) nikoli ne grozijo
- b) da, vedno
- c) včasih, redko
- d) nikoli

Hvala za tvoje sodelovanje!